

Kan gå glipp av psykologtilbud

Trine Hanakam

Linn Håvik

Åsne Aartun-Bonarjee

alle spesialister i klinisk voksenpsykologi og ansatt i PPT i Rogaland fylkeskommune

Det er en fare for at lovfestingen av psykologer i norske kommuner ikke vil gi vesentlige forbedringer i psykologtilbudet for dem mellom 16 og 20 år.

KOMMUNEPSYKOLOGER

STORTINGET HAR VEDTATT endringer i primærhelseloven som innebærer krav om psykolog i alle kommuner fra 1. januar 2020. Vedtaket sier ikke noe om organiseringen av tilbudet, og det er derfor en fare for at loven ikke medfører vesentlige forbedringer i psykologtilbudet for unge mennesker mellom 16 og 20 år.

I den engelskspråklige verden skiller man mellom tilstedeværelse av tilbud og brukernes reelle tilgang ved å benytte begrepene «availability» og «accessibility». Gjennom endringene i primærhelseloven har regjeringen valgt å fokusere på førstnevnte. Tilgangen til psykologtjenestene kan bli opplevd som minimal dersom man ikke lykkes i å implementere et tydelig brukerperspektiv og dra nytte av tidligere erfaringer med ungdom og psykisk helse.

For aldersgruppen 16–20 år er det mange utfordringer knyttet til det å nyttiggjøre seg tjenester innenfor psykisk helse. Et konkret problem er at mange ungdommer under videregående opplæring ikke oppholder seg i sin hjemkommune på dagtid. Vertskommunene henviser de unge til hjemkommunen, der det meste av tilbud er stengt når skole- eller arbeidsdagen er over. I de tilfeller der helsestasjonen har psykologtilbud, kan elever og lærlinger ha mulighet til å benytte seg av dette. Men langt fra alle helsestasjoner har psykologtilbud, og fraværsreglene ved de enkelte videregående skoler varierer. Det betyr at et besøk ved helsestasjonen kan bety ugyldig fravær ved en skole, men være gyldig fravær ved en annen.

Hjemkommune-problematikk og ugyldig fravær er altså to av grunnene til at ungdommer ikke oppsøker profesjonell psykologhjelp i tide. En opprustning i form av flere psykologer i kommunene sikrer ikke reell tilgjengelighet for mange av dem som trenger det mest.

PP-tjenestens mulige rolle

I Rogaland har vi gjennom flere tiår hatt en modell der ungdommer tilbys psykologhjelp på tvers av kommunegrensene via den fylkeskommunale PP-tjenesten. Psykologene har brukt sin kompetanse innenfor klinisk psykologi og normalpsykologi til å gi et variert tilbud basert på etterspørselen fra skoler og elever/lærlinger. Vi samarbeider med andre faggrupper når behovet er der og ungdommen ønsker det, og er i en god posisjon til å gjøre dette med vår tette tilknytning til skolen og helsesøstrene. Samtidig er vi en uavhengig aktør som tilbyr en nøytralitet og konfidensialitet som ungdommer setter

pris på. Vi får mange henvisninger fra helsesøstre og gir et tilbud til elever som ofte ikke har rett til helsehjelp i spesialisthelsetjenesten, men som helsesøstre ikke er komfortable med å håndtere. Dette segmentet ville trolig falt mellom to stoler om vi ikke hadde kunnet fange dem opp hos oss. Mange kommer også for normaltilstander som vi bruker tid på å få dem til å akseptere. Vi opplever at det for ungdommene ikke er likegyldig hvem som gir dem denne oppklaringen. Her kan vi psykologer gi kvalifiserte forklaringer fra normalpsykologien som ungdommene forstår og føler seg sett og hørt ved hjelp av. Utover oppfølgingssamtaler med enkeltelever jobber vi også med psykoedukasjon og forebygging ut mot større elevgrupper på de enkelte skolene.

Behovet for gode psykiske helsetjenester til norsk ungdom er utvilsomt stort. Antallet unge uføre med psykisk sykdom er høyt, og frafallet fra videregående opplæring er bekymringsfullt. Det er også i aldersgruppen 16–20 år at mange psykiske lidelser debuterer. Tidlig intervensjon for sårbare ungdommer er avgjørende for å bidra til bedre psykisk helse og økt trivsel på skolen. Vår erfaring er at det er viktig å organisere dette i tilknytning til skolen, som er den arenaen der ungdommen oppholder seg mest. Vi ønsker endringene i primærhelseloven velkommen og etterlyser en nærmere drøfting av hvordan ungdom skal kunne nyttiggjøre seg psykologkompetanse i førstelinjen. Digitalisering, forskning og erfaringer fra fagfeltet er i våre øyne viktige stikkord i den fremtidige debatten.